Näringsutskottets betänkande

1981/82: 13

över proposition 1981/82:56 om kapitaltillskott till vissa statliga företag, m. m., del av proposition 1981/82:25 och motioner

Ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 1981/82:56 om kapitaltillskott till vissa statliga företag, m. m. (industridepartementet) och fyra motioner som har väckts med anledning av denna proposition,

dels proposition 1981/82:25 bilaga 10 (industridepartementet) punkt 2 (Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m.) moment 1 (rörande vattenfallsverkets förvärv av Gränges AB:s kraftrörelse) och två motioner som har väckts med anledning av denna proposition.

Propositionerna och motionerna redovisas i det följande.

Företrädare för SSAB Svenskt Stål AB har inför utskottet lämnat upplysningar i ärendet.

Med en skrivelse till utskottet har riksdagsman Nils Hjorth överlämnat ett uttalande från ett opinionsmöte i Österbybruk.

Proposition 1981/82:56

Huvudsakligt innehåll

I propositionen föreslås att Statsföretag AB får ett kapitaltillskott på 1 500 milj. kr. för att genomföra en finansiell rekonstruktion av Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB).

Vidare föreslås att staten övertar Stora Kopparbergs Bergslags AB:s aktier i SSAB Svenskt Stål AB och att ett avtal om kapitaltillskott till SSAB m. m. godkänns. Dessutom föreslås att Statsföretag erhåller ett bidrag om 575 milj. kr. för aktieteckning i SSAB och att staten dels lånar SSAB 150 milj. kr., dels förfogar över strukturlån om 550 milj. kr. för aktieteckning i SSAB. Detta innebär att staten träder in som ägare till 25 % av aktierna i SSAB – vid sidan av Statsföretag AB (50 %) och Gränges AB (25 %) – och att en finansiell rekonstruktion av bolaget möjliggörs.

För den statliga varvskoncernen Svenska Varv föreslås ändrade riktlinjer för garantier avseende förlusttäckning för kundfordringar och fartygsproduktion.

Förslag

I propositionen föreslås att riksdagen

1. till Tillskott till Statsföretag AB för LKAB:s rekonstruktion på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 500 000 000 kr.,

2. godkänner avtalet mellan staten och Stora Kopparbergs Bergslags AB om förvärv av aktier i SSAB Svenskt Stål AB och avtalet om kapitaltillskott till SSAB Svenskt Stål AB m. m. i vad avser ekonomiska förpliktelser för staten,

3. till Tillskott till Statsföretag AB för aktieteckning i SSAB Svenskt Stål AB på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 575 000 000 kr.,

4. till Lån till SSAB Svenskt Stål AB på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 150 000 000 kr.,

5. bemyndigar regeringen att förfoga över fordran på 550 000 000 kr. av Lån till ett nytt handelsstålsbolag för investeringsändamål i enlighet med vad chefen för industridepartementet har förordat,

6. godkänner de ändrade riktlinjer för garantier avseende förlusttäckning för kundfordringar och fartygsproduktion till den statliga varvskoncernen Svenska Varv som chefen för industridepartementet har förordat,

7. bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garantier för upplåning av den statliga varvskoncernen Svenska Varv intill ett belopp som högst får utgöra summan av utestående värdegarantier avseende förlusttäckning för kundfordringar och fartygsproduktion.

Proposition 1981/82:25 (del)

Huvudsakligt innehåll

Enligt en överenskommelse mellan statens vattenfallsverk och Gränges AB skall vattenfallsverket under förutsättning av regeringens godkännande förvärva Gränges kraftverksrörelse. Den sammanlagda överlåtelsesumman är 1 024 267 milj. kr. I här aktuell del av propositionen föreslås att förvärvet skall finansieras genom återlån av medel som har avsatts för framtida utgifter för hantering av utbränt kärnbränsle och avveckling av kärnkraften.

Förslag

I propositionen föreslås, såvitt här är i fråga, (1) att riksdagen bemyndigar regeringen att godkänna den mellan statens vattenfallsverk och Gränges AB träffade överenskommelsen om förvärv av bolagets kraftrörelse i vad staten därigenom ikläder sig ekonomiska förpliktelser.

Motioner

De motioner som har väckts med anledning av proposition 1981/82:56 är följande:

1981/82:92 av Nils Hjorth m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om lika behandling av Dannemora gruvor vid uppfyllandet av kravet om lönsamhet som gäller för övriga verksamheter inom SSAB,

1981/82:98 av Gösta Bohman m. fl. (m), vari hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de principer som redovisas i motionen [bör] lägg[a]s till grund för den statliga industripolitiken i framtiden,

2. att riksdagen hos regeringen begär att nya riktlinjer för Statsföretags verksamhet utarbetas, innebärande sanering och utförsäljning av de företag som anses arbeta under normala affärsbetingelser,

3. att riksdagen hos regeringen begär att en expertkommitté tillsätts med uppgift att överväga huruvida Statsföretag är en lämplig organisation för utövande av statens ägaransvar gentemot de företag där regional- och sysselsättningspolitiska skäl lett till ett statligt engagemang,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande regionalt differentierade arbetsgivaravgifter,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att förutsättningen för SSAB:s och LKAB:s framtid måste vara företagsekonomisk lönsamhet, vilken ej får motverkas av att företaget åläggs andra sysselsättningsmässiga åtaganden än dem som ligger i den normala verksamheten,

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att lösa SSAB från sysselsättningsgarantin i enlighet med vad som framförts i motionen,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att SSAB [bör] privatiseras – i enlighet med vad som anförts i motionen – så snart förutsättningar för detta yppar sig,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om SSAB:s fortsatta verksamhet,

9. att riksdagen avslår propositionens förslag rörande Svenska Varv,

1981/82:99 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs

1. att riksdagen avslår förslaget om godkännande av avtal mellan Stora Kopparberg och staten och hos regeringen begär att omförhandlingar upptas enligt vad som anförs i motionen,

2. att riksdagen avslår förslaget om godkännande av avtal mellan Gränges, Statsföretag och staten och hos regeringen begär att omförhandlingar upptas enligt vad som anförs i motionen,

3. att riksdagen bemyndigar regeringen att teckna ett lån till SSAB på 1 800 000 000 kr. i avvaktan på omförhandlingar mellan ägarna av SSAB enligt vad motionen anför,

4. att riksdagen som sin mening uttalar att Handlingsprogram 82 ej skall ligga till grund för kapitaltillskott till SSAB,

5. att riksdagen hemställer hos regeringen att den inhämtar förslag från SSAB på åtgärder för att sysselsätta nuvarande personalstyrka och att regeringen snarast för riksdagen framlägger erforderliga förslag,

1981/82:103 av Olof Palme m. fl. (s), vari hemställs

1. att riksdagen begär att regeringen under våren 1982 för riksdagen redovisar dels SSAB:s finansiella situation och en bedömning av den ekonomiska utvecklingen under de närmaste åren, dels företagets beslutade och planerade strukturella förändringar och dessas sysselsättningsmässiga konsekvenser,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att åtgärder bör vidtas för att säkra Eiserkoncernens fortlevnad och produktion i Sverige,

3. att riksdagen av regeringen begär en redovisning av de åtgärder som är från samhällets synpunkt motiverade med anledning av LKAB:s styrelses handlingsplan,

4. att riksdagen begär att regeringen tillsammans med LKAB utarbetar ett investeringsprogram för företaget och återkommer till riksdagen med förslag om genomförandet av programmet.

De motioner som har väckts med anledning av proposition 1981/82:25 och som behandlas i detta betänkande är följande:

1981/82:114 av Ivar Franzén (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts.

1981/82:115 av Ingvar Svanberg m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen uttalar att den princip för värdering av krafttillgångarna som har tillämpats vid överenskommelsen mellan statens vattenfallsverk och Gränges AB inte får ligga till grund för framtida statliga förvärv av vattenkraft.

Utskottet

I proposition 1981/82:56 föreslås ekonomiska dispositioner med avseende på Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB) – som är dotterbolag till Statsföretag AB –, SSAB Svenskt Stål AB – som till hälften ägs av Statsföretag – och den statliga koncernen Svenska Varv AB. Dessförinnan lämnas en allmän redogörelse för utvecklingen inom Statsföretagsgruppen. Nära samband med förslagen rörande SSAB har det förslag i tilläggsbudgetpropositionen 1981/82:25 som gäller godkännande av en överenskommelse enligt vilken statens vattenfallsverk förvärvar Gränges AB:s kraftrörelse. Det behandlas här tillsammans med den förstnämnda propositionen. En rad motionsyrkanden rörande LKAB, SSAB, Grängesaffären och Svenska Varv föreligger. Dessutom finns flera motionsyrkanden som avser Statsföretags verksamhet i stort eller, i ett fall, den till Statsföretag hörande Eiserkoncernen. I en motion framförs även synpunkter på den statliga industripolitiken i

allmänhet. Utskottet tar i det följande först upp de mera generella frågorna och frågan om Eiserkoncernen och därefter i tur och ordning förslagen rörande LKAB, SSAB – inkl. Grängesaffären – och Svenska Varv.

Statsföretagsgruppen m. m.

Statsföretag AB:s försäljningsintäkter uppgick år 1980 till 15 400 milj. kr. och beräknas i år bli ca 17 000 milj. kr. För år 1980 redovisade Statsföretagsgruppen ett överskott efter finansiella intäkter och kostnader på 261 milj. kr. inkl. redan beslutade statliga tillskott för förlusttäckning i LKAB och Uddcomb Sweden AB. Motsvarande resultat beräknas under innevarande år bli en förlust av ca 600 milj. kr. Resultatet efter finansiella poster exkl. statliga tillskott utgjorde år 1980 en förlust av 280 milj. kr. och beräknas för år 1981 bli en förlust av storleksordningen 1 400 milj. kr.

Samtidigt som Statsföretag under hösten 1981 har hemställt hos regeringen om särskilda statliga medel för LKAB och SSAB har bolaget också begärt 400 milj. kr. för förlusttäckning och strukturering av andra dotterbolag, bl. a. Beroxo AB och AB Eiser.

Utvecklingen inom vissa av Statsföretags dotterbolag under år 1981 har visat sig bli betydligt ogynnsammare än som tidigare antagits. Särskilt gäller detta Beroxo, Eiser och AB Statens Skogsindustrier (ASSI). I propositionen behandlas inte Statsföretags framställning om tillskott för bl. a. Beroxo och Eiser. Vad gäller ASSI anförs att det f. n. inte går att förutsäga om utvecklingen kommer att medföra krav på medelstillskott.

Industriministern uttalar (s. 6) att det är motiverat att överväga en omprövning av förutsättningarna för Statsföretags verksamhet och att det också kan bli aktuellt med en översyn av koncernens nuvarande sammansättning. Han anmäler sin avsikt att låta genomföra en analys av dessa frågor och återkomma till regeringen med förslag våren 1982.

Moderata samlingspartiet framför i partimotionen 1981/82:98 allmänna synpunkter på den statliga industripolitiken. Bl. a. sägs följande. Strukturproblemen inom industrin kan inte avhjälpas genom upprepade statliga förlusttäckningsbidrag till krisbranscher och krisföretag. Företag utan överlevnadsmöjligheter måste få läggas ned. Selektiva stödåtgärder bör komma i fråga endast för att överbrygga rent tillfälliga kriser eller för att underlätta en nödvändig strukturomvandling. I lönsamma företag som staten äger helt eller delvis bör staten successivt avveckla sina intressen. Vidare anförs i motionen att moderata samlingspartiet med tillfredsställelse hälsar det nytänkande som kommer till uttryck i industristödsutredningens betänkande (SOU 1981:72) Att avveckla en kortsiktig stödpolitik. Detta betänkande borde i väsentliga avseenden läggas till grund för den framtida statliga industripolitiken. Motionärerna vill att riksdagen skall göra ett uttalande av denna innebörd till regeringen.

Riksdagen tog våren 1981 ställning till en proposition om industripolitikens inriktning under 1980-talet (prop. 1980/81:130, NU 1980/81:64, rskr 1980/81:425). Därefter har industristödsutredningen avgett sitt slutbetänkande (SOU 1981:72) Att avveckla en kortsiktig stödpolitik, som ger underlag för förnyade överväganden om industripolitiken. Betänkandet skall nu remissbehandlas. Utskottet finner det självklart att regeringens fortsatta beredning av frågan bör avvaktas innan riksdagen gör något uttalande om industripolitikens inriktning som väsentligen baseras på industristödsutredningens betänkande. Motion 1981/82:98 (m) avstyrks således i denna del.

Utvecklingen inom Statsföretagsgruppen betecknas i motion 1981/82:98 (m) som djupt oroande. De nya förlustsiffrorna visar enligt motionärerna på avgörande svagheter i gruppens sätt att fungera. Staten bör, menar de, inte driva företag annat än i yttersta undantagsfall. Därför föreslår de att nya riktlinjer skall utarbetas för Statsföretags verksamhet. Ett annat förslag i motionen är att en expertkommitté skall tillsättas med uppgift att överväga om Statsföretag är en lämplig organisation för utövande av statens ägaransvar gentemot de företag där regional- och sysselsättningspolitiska skäl har lett till ett statligt engagemang. Vidare begärs i motionen ett uttalande från riksdagen om att förutsättningen för LKAB:s och SSAB:s framtid måste vara en företagsekonomisk lönsamhet som inte får motverkas av att företagen åläggs andra sysselsättningsmässiga åtaganden än sådana som ligger i den normala verksamheten.

Som utskottet nyss nämnt har industriministern i propositionen aviserat en omprövning av förutsättningarna för Statsföretags verksamhet. Ett förslag från regeringen i frågan kan väntas under våren 1982. Utskottet anser inte att det erfordras något särskilt uttalande från riksdagen om hur regeringens arbete med denna fråga skall bedrivas. Alltså avstyrker utskottet motion 1981/82:98 (m) i ifrågavarande del.

Av nyss anförda skäl anser utskottet inte heller att en särskild expertkommitté bör tillsättas såsom föreslås i motionen. Alltså avstyrker utskottet också denna del av motion 1981/82:98 (m).

Vad gäller önskemålet i samma motion om en meningsyttring av riksdagen angående förutsättningen för LKAB:s och SSAB:s framtid hänvisar utskottet till följande två uttalanden av industriministern i propositionen (s. 18 resp. s. 32).

Eftersom lönsamhet är den enda garantin för en långsiktig överlevnad av järnmalmsrörelserna i Kiruna och Gällivare får strävan att uppnå detta mål inte motverkas av att LKAB åläggs andra sysselsättningspolitiska uppgifter än de som ligger i den normala verksamheten.

Jag anser nämligen att i SSAB liksom i andra företag som arbetar efter företagsekonomiska och affärsmässiga principer lönsamhetsmålet måste vara överordnat sysselsättningen i ett längre tidsperspektiv.

Dessa uttalanden i propositionen, vilka synes väl överensstämma med motionärernas synpunkter, ger enligt utskottets mening inte anledning till någon erinran från riksdagens sida. Med detta konstaterande bör det nu berörda önskemålet i motion 1981/82:98 (m) kunna anses vara tillgodosett. Utskottet finner alltså inte anledning att tillstyrka motionsyrkandet.

I den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:103 anförs att det inte framgår av den nu aktuella propositionen om förslag till ytterligare stöd till Statsföretags dotterbolag kommer att lämnas i den proposition rörande Statsföretag som har aviserats till våren 1982. Denna osäkerhet kan, uttalar motionärerna, få till följd att Statsföretag ser sig föranlåtet att vidta drastiska åtgärder i dotterföretagen. Särskilt fäster motionärerna uppmärksamheten på Eiserkoncernens situation. De föreslår att riksdagen skall uttala att regeringen bör vidta åtgärder för att säkra denna koncerns fortlevnad och produktion i Sverige. Eiser måste enligt motionärerna tilldelas nytt kapital så att inte företagets existens äventyras.

Den svenska tekoindustrin har under lång tid befunnit sig i stora svårigheter. Det gäller även den statliga tekokoncernen Eiser. Som framgår av propositionen (s. 4 f.) kommer tidigare givna tillskott från statens och Statsföretags sida inte att vara tillräckliga för att täcka Eiserkoncernens kapitalbehov för perioden 1981–1983. I företagets långsiktsplan anges att ytterligare insatser kommer att behövas för att anpassa koncernens kapacitet och kostnader till marknadsförutsättningarna. Kapitalbehovet inom Eiser för förlusttäckning för åren 1981–1983, soliditetshöjning och insatser för produkt- och marknadsutveckling beräknas till 300 milj. kr.

Enligt vad utskottet har erfarit pågår inom Eiser ett intensivt arbete för att begränsa koncernens förluster. Det kan också noteras att industriminister Nils Åsling den 23 november 1981 i svar på en fråga i riksdagen (1981/82:61) anförde att det i samband med den till våren 1982 aviserade propositionen angående Statsföretag AB kan bli aktuellt att även ta ställning till Eisers kapitalbehov. Utskottet anser inte att det nu erfordras något uttalande från riksdagen i denna fråga. Motion 1981/82:103 (s) avstyrks således i här aktuell del.

LKAB

Medelstillskott till LKAB

LKAB-koncernen har under de senaste åren redovisat betydande förluster. För år 1981 beräknas en förlust efter finansiella intäkter och kostnader på ca 690 milj. kr. Industriministern anför i propositionen att till de åtgärder som krävs för att LKAB skall kunna uppnå lönsamhet hör bl. a. en finansiell

rekonstruktion av företaget.

I propositionen föreslås att riksdagen skall anvisa 1 500 milj. kr. till Statsföretag AB som tillskott för LKAB:s rekonstruktion. Av rekonstruktionsbeloppet utgör 700 milj. kr. kontanta medel för nedskrivning av bolagets anläggningstillgångar. Resterande del, 800 milj. kr., skall avsättas till en beskattad reserv i LKAB för att öka det egna kapitalet i bolaget.

I propositionen anförs (s. 19) att analyser av LKAB:s kapitalbehov visar att bolaget behöver ett tillskott på 1 900 milj. kr. för att täcka behovet för åren 1982–1984. Under förutsättning att LKAB får ett tillskott på 1 900 milj. kr. och fraktkostnaderna reduceras för företaget med 600 milj. kr., såsom föreslås i proposition 1981/82:32, räknar företaget med att kunna genomföra den finansiella rekonstruktionen på planerat sätt. Därigenom skulle företaget enligt sina prognoser få möjlighet att vid periodens slut redovisa ett positivt resultat efter finansnetto.

Med hänvisning till att det inom ramen för regionalpolitiken f. n. utreds generella reformer som syftar till en regional differentiering av arbetsgivaravgiften anser industriministern att det föreslagna tillskottet på 1 500 milj. kr. är tillräckligt för att en finansiell rekonstruktion av LKAB skall bli möjlig. Om en sådan reform genomförs kommer den, anför industriministern, att beröra även LKAB och innebära sänkta kostnader och förbättrade resultat för företaget.

I moderata samlingspartiets partimotion 1981/82:98 sägs att industriministern i sin bedömning av storleken på erforderligt kapitaltillskott har tillgodoräknat LKAB ett betydande men ej preciserat belopp med hänvisning till en planerad regional differentiering av arbetsgivaravgifterna. Motionärerna erinrar om att deras parti hösten 1981 i en motion angående den ekonomiska politiken förordade en sänkning av arbetsgivaravgifterna i det "inre stödområdet". En sådan åtgärd skulle, säger de, ge "utrymme för en reducering av rekonstruktionsbeloppet av minst samma storleksordning utan att bolagets soliditet eller likviditet under perioden 1982–1984 försämras i förhållande till nuläget". Motionärerna föreslår att riksdagen skall göra ett uttalande av denna innebörd.

Som nyss berörts har regeringen i sitt förslag angående medel för LKAB:s finansiella rekonstruktion redan beaktat att en eventuell reform avseende regional differentiering av arbetsgivaravgifterna skulle medföra kostnadssänkningar för LKAB. Det föreslagna beloppet är sålunda 400 milj. kr. lägre än vad som enligt tillgängliga analyser skulle erfordras utan beaktande av den nämnda reformen. Utskottet har i denna del inga erinringar mot propositionen, vilken således tillstyrks i vad gäller medelstillskott till Statsföretag AB för LKAB. Det skall dock påpekas att utskottet inte med detta tillstyrkande av propositionen har tagit ställning till det aviserade förslaget om regional differentiering av arbetsgivaravgifterna. Av vad som har anförts framgår att önskemålen i detta ämne i motion 1981/82:98 (m) i viss mån är tillgodosedda. Motionen avstyrks i nu aktuell del.

LKAB:s handlingsplan

I propositionen (s. 9–15) redovisas LKAB:s strukturutredning 1981. Utredningen har genomförts av en arbetsgrupp bestående av representanter för LKAB:s företagsledning, de fackliga organisationerna och Statsföretag. Utredningsarbetet har lett till bl. a. följande slutsatser.

Marknadsutrymmet för LKAB:s huvudmarknad i Västeuropa kommer under början av 1980-talet att vara begränsat. Den genomsnittliga leveransvolymen beräknas enligt företagets prognoser till ca 22 miljoner ton per år under de närmaste åren. LKAB har genomsnittligt levererat 20 miljoner ton per år under perioden 1976–1981. För att företaget skall kunna uppnå planerade leveransvolymer krävs mycket kraftiga marknadsinsatser. Marknaden för högfosformalmer beräknas dessutom minska snabbt under prognosperioden. För att kompensera bortfallet av högfosformalmleveranserna måste försäljningen av lågfosformalmer och pellets öka.

Produktiviteten inom både produktion och administration måste förbättras. Detta beräknas medföra fortsatta personalminskningar.

På grundval av bl. a. strukturutredningen har LKAB:s styrelse fastställt en handlingsplan för de närmaste åren i syfte att återställa företagets konkurrenskraft. Några av punkterna i planen går ut på

– att en genomsnittlig leveransnivå på minst 25 miljoner ton per år bör uppnås,

– att produktiviteten i järnmalmsproduktionen bör öka med minst 30 % jämfört med läget 1980,

– att kostnaderna för malmtransporter på järnväg bör halveras och därefter ytterligare sänkas genom rationalisering,

– att en finansiell rekonstruktion av företaget bör genomföras.

Som ett led i rationaliseringsarbetet avser företaget vidare att överföra övertalig personal till en särskild organisatorisk enhet som kommer att sysselsättas med projekt, utbildning m. m. Investeringarna kommer att ligga på en väsentligt lägre nivå än under de senaste åren. Vad gäller LKAB:s aktiviteter utanför järnmalmsområdet har bl. a. fattats beslut om att företagets kolverksamhet skall begränsas till att omfatta deltagande i Svenskt Kolkonsortium AB.

I den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:103 kritiseras regeringen för att inte i tillräcklig utsträckning ha tagit ställning till flera av de frågor som behandlas i LKAB:s handlingsplan. Som exempel nämner motionärerna åtgärder för att tillfälligt bereda sysselsättning åt övertalig personal, förändringen i inriktningen av LKAB:s verksamhet i stort och företagets planer på att starkt begränsa investeringarna. De begär att regeringen skall redovisa de åtgärder som från samhällets synpunkt är motiverade med anledning av LKAB:s styrelses handlingsplan.

I samma motion föreslås att riksdagen skall anmoda regeringen att i samarbete med LKAB utarbeta ett offensivt investeringsprogram för

företaget och att återkomma till riksdagen med förslag om hur programmet skall finansieras och genomföras.

Som framgår av vad som nyss har anförts delar utskottet regeringens uppfattning att företagsekonomisk lönsamhet är den enda garantin för en långsiktig överlevnad av järnmalmsrörelsen i Kiruna och Gällivare. Ett sådant synsätt måste vara vägledande för LKAB:s styrelse vid dess agerande i olika sammanhang. Vad gäller samhällsekonomiska aspekter på utvecklingen inom bl. a. LKAB vill utskottet framhålla att grundläggande för arbetet inom den under våren 1981 tillsatta s. k. malmfältsutredningen enligt direktiven (Dir. 1981:31) bör vara att den vid analys av problemen anlägger ett samhällsekonomiskt synsätt. Utredningen har till uppgift att arbeta fram ett program för malmfältens utveckling på längre sikt och föreslå åtgärder för att säkra malmfältskommunernas fortlevnad när sysselsättningen inom järnmalmsbrytningen minskar framöver. I direktiven sägs också att ett annat inslag för att angripa sysselsättningsproblemen i malmfälten och Norrbotten måste vara att de lönsamma projekt som är färdigutvecklade och som kan ge ny sysselsättning genomförs så snabbt som möjligt.

I en interpellationsdebatt (interpellation 1981/82:5) den 27 november 1981 har industriministern bl. a. påpekat att beredningsarbete pågår med sikte på den regionalpolitiska proposition som regeringen avser att förelägga riksdagen i början av år 1982. Vidare nämnde industriministern att man inom regeringskansliet förbereder särskilda åtgärder för Norrbottens län. Avsikten är att också förslag härom skall föreläggas riksdagen i början av nästa år. Utskottet anser med hänsyn till vad här har anförts att riksdagen inte nu bör begära någon särskild ytterligare redovisning från regeringen vad gäller LKAB:s handlingsplan. Motion 1981/82:103 (s) avstyrks således i denna del.

Ett resultat av de överväganden som har gjorts beträffande LKAB:s verksamhet under de närmaste åren är att investeringsvolymen skall begränsas i förhållande till den nivå som har gällt de senaste åren. För perioden 1982–1986 beräknas investeringsutbetalningarna inom järnmalmsrörelsen i löpande penningvärde uppgå till ca 350 milj. kr. per år.

I mitten av 1980-talet måste LKAB ta ställning till behovet av investeringar i Kiruna och Malmberget för brytning av malm på djupare nivåer än nuvarande huvudutfraktsnivåer. För sådana investeringar torde avsevärda belopp komma att erfordras.

Utskottet delar inte motionärernas uppfattning att regeringen nu tillsammans med LKAB bör utarbeta ett annat investeringsprogram än det som företaget från sina utgångspunkter har bedömt som lämpligt. Sålunda avstyrks motion 1981/82:103 (s) i nu berörd del.

SSAB

Inledning

I propositionen redogörs (s. 20–26) för stålindustrins utveckling internationellt och i Sverige från 1950-talet och fram till i år.

Vidare redovisas (s. 27) att SSAB i skrivelse till regeringen under hösten 1981 har redogjort för bolagets ekonomiska utveckling och konsekvenserna av vidtagna åtgärder. Bl. a. framgår att SSAB:s resultat försämrades mycket kraftigt under senare delen av år 1980 på grund av den europeiska stålmarknadens sammanbrott. Resultatet efter avskrivningar och finansiella poster blev för år 1980 en förlust av 584 milj. kr. Den svaga stålmarknaden har bestått även under år 1981. Motsvarande resultat beräknas för år 1981 bli en förlust av 925 milj. kr. För att SSAB skall klara sina betalningar under åren 1982–1983 anser företaget att ett kapitaltillskott från ägarna är nödvändigt. Överläggningar inleddes i slutet av år 1980 mellan ägarna – Statsföretag, Gränges AB och Stora Kopparbergs Bergslags AB – om en finansiell förstärkning av SSAB.

Våren 1981 konstaterade Statsföretag att det erforderliga beloppet var av sådan storlek att Statsföretag inte ensamt kunde svara för sin 50-procentiga andel av tillskottet. Därför gick vid denna tidpunkt staten in som part i överläggningarna.

I juli 1981 anmälde Stora Kopparberg att bolaget inte hade ekonomiska resurser att svara för sin del av det nödvändiga kapitaltillskottet till SSAB. Överläggningar fortsatte mellan staten, Statsföretag och Gränges.

Efter förhandlingar träffades under hösten 1981 avtal dels mellan staten och Stora Kopparberg, dels mellan staten, Statsföretag och Gränges.

Kapitaltillskott till SSAB, m. m.

I propositionen föreslås att riksdagen skall godkänna de i föregående avsnitt nämnda avtalen i vad avser ekonomiska förpliktelser för staten. Innebörden av avtalen är i korthet följande.

Enligt avtalet mellan staten och Stora Kopparberg skall staten förvärva Stora Kopparbergs aktier i SSAB för 1 kr. Efter denna transaktion ägs SSAB till 50 % av Statsföretag och till 25 % vardera av Gränges och staten. Avtalet stipulerar att staten i och med avtalets undertecknande övertar samtliga de rättigheter och skyldigheter som Stora Kopparberg har i sin egenskap av aktieägare i SSAB och som grundar sig på det år 1977 dagtecknade konsortialavtalet.

Enligt avtalet mellan staten, Statsföretag och Gränges skall aktiekapitalet i SSAB genom nyemission utvidgas med 500 milj. kr. till 2 500 milj. kr. Aktierna tecknas till en sådan överkurs att reservfonden kan öka med 1 000 milj. kr. Den totala ökningen av det egna kapitalet är alltså 1 500 milj. kr.

Gränges betalar sin del, som uppgår till 375 milj. kr., kontant. Statsföretag betalar 575 milj. kr. kontant och 175 milj. kr. genom kvittning av en fordran på SSAB som staten har i form av strukturlån och som staten kommer att överlåta till Statsföretag. Staten betalar sina nytecknade aktier genom kvittning av en del av sin fordran på SSAB i form av strukturlån.

Vidare förbinder sig staten och Gränges att lämna lån på marknadsmässiga villkor till SSAB med vardera 150 milj. kr.

De tre aktieägarna staten, Statsföretag och Gränges förbinder sig också att kvarstå som aktieägare t. o. m. den 2 januari 1991. Denna dag äger Gränges rätt att få sina aktier inlösta av staten för ett belopp av 875 milj. kr. Utnyttjar Gränges denna rätt är staten också skyldig att, helt eller delvis, överta Gränges lånefordran på SSAB. Denna skyldighet för staten att lösa in Gränges aktier resp. överta Gränges fordran på SSAB föreligger endast under förutsättning att SSAB inte dessförinnan har försatts i konkurs eller beslutat om sin upplösning.

I konsortialavtalet görs den ändringen att antalet ordinarie ledamöter i SSAB:s styrelse minskas till åtta. Staten och Statsföretag nominerar tillsammans fem ledamöter och två suppleanter, medan Gränges nominerar tre ledamöter och en suppleant. Staten och Statsföretag skall utse en av styrelsens ledamöter till ordförande, medan Gränges på samma sätt utser vice ordförande.

Avtalet förutsätter för sin giltighet bl. a. att vattenfallsverkets köp av Gränges kraftrörelse enligt avtal mellan statens vattenfallsverk och Gränges från mars 1981 fullföljs. Detta sistnämnda avtal behandlar utskottet i det följande (s. 13 f.).

I den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:103 kritiseras regeringens sätt att sköta frågorna rörande SSAB. Bl. a. är motionärerna kritiska mot den möjlighet som genom det ena avtalet har tillerkänts Gränges att under vissa förutsättningar få sina aktier inlösta av staten. De betecknar denna överenskommelse som ett oacceptabelt förhandlingsresultat där regeringen inte kan sägas ha väl förvaltat skattebetalarnas pengar. Den förändrade styrelsesammansättningen i SSAB medför vidare att Gränges blir överrepresenterat i styrelsen, anför motionärerna. De menar att det, eftersom affären inte på sakliga grunder kan försvaras inför skattebetalarna, vore naturligt för riksdagen att avslå regeringsförslaget. Med hänsyn till att SSAB utan dröjsmål måste rekonstrueras finansiellt och att ett stort kapitaltillskott måste tillföras omedelbart för att akuta svårigheter skall undvikas har motionärerna emellertid inget sådant yrkande. Motionen mynnar i denna del i stället ut i ett förslag om att riksdagen av regeringen skall begära en redovisning under våren 1982 av SSAB:s finansiella situation och en bedömning av den ekonomiska utvecklingen under de närmaste åren. Vidare bör enligt motionen företagets beslutade och planerade strukturella förändringar och dessas sysselsättningsmässiga konsekvenser redovisas för riksdagen.

Också vänsterpartiet kommunisterna är i sin partimotion 1981/82:99 kritiskt mot innebörden av de här aktuella avtalen. Avtalet mellan staten och Stora Kopparberg måste omförhandlas, säger motionärerna. Stora Kopparberg kan inte tillåtas att dra sig ur SSAB utan att göra rätt för sig. Enligt motionärerna kan inte heller avtalet mellan staten, Statsföretag och Gränges godkännas. Gränges insats ses som alltför låg. Eftersom SSAB är i behov av att snabbt erhålla pengar föreslås riksdagen anvisa 1 800 milj. kr. till SSAB i lån som regleras när de förordade omförhandlingarna är slutförda.

Det är enligt utskottets mening uppenbart att SSAB nu är i behov av ett kapitaltillskott för att kunna klara sina åtaganden och för att på sikt kunna uppnå lönsamhet enligt uppställda mål. Detta konstateras också i samtliga de motioner som behandlar denna fråga. Efter omfattande förhandlingar mellan de nuvarande ägarna och staten har en uppgörelse nåtts om hur företaget skall kunna erhålla det erforderliga kapitaltillskottet. Utskottet tillstyrker förslaget i propositionen om att riksdagen skall godkänna de här aktuella avtalen i vad avser ekonomiska förpliktelser för staten. Av detta framgår att utskottet avstyrker motion 1981/82:99 (vpk) i ifrågavarande delar.

I konsekvens med utskottets ställningstagande i denna fråga tillstyrker utskottet också förslagen i propositionen om att riksdagen på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 skall anvisa dels 575 milj. kr. till Statsföretag AB för aktieteckning i SSAB, dels 150 milj. kr. för lån till SSAB och förslaget om att riksdagen skall bemyndiga regeringen att förfoga över fordran på 550 milj. kr. av lån till ett nytt handelsstålbolag för investeringsändamål som staten har lämnat SSAB under åren 1978 och 1979.

Kraven i den socialdemokratiska partimotionen på att regeringen för riksdagen skall redovisa SSAB:s finansiella situation, planerade strukturella förändringar m. m. ställer sig utskottet inte bakom. I propositionen (s. 27 f.) ges en redovisning av SSAB:s Handlingsprogram 1982 som anger inriktningen av bolagets verksamhet under nästkommande år. Handlingsprogrammet i sin helhet har vidare av SSAB:s ledning överlämnats till näringsutskottet. Dessutom har företrädare för SSAB inför utskottet lämnat upplysningar och besvarat av utskottets ledamöter ställda frågor. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet denna del av motion 1981/82:103 (s).

Statens vattenfallsverks förvärv av Gränges AB:s kraftrörelse

Utskottet tar så upp regeringens förslag i proposition 1981/82:25 angående statens vattenfallsverks förvärv av Gränges AB:s kraftrörelse och två motioner som har väckts med anledning av detta förslag.

Som redovisats tidigare har frågan om kapitaltillskott till SSAB kopplats ihop med vattenfallsverkets köp av Gränges AB:s kraftrörelse. Det nyss behandlade avtalet om kapitaltillskott är sålunda för sin giltighet beroende av

att kraftaffären fullföljs av vattenfallsverket enligt avtal den 13 mars 1981.

I proposition 1981/82:25 föreslås att riksdagen skall bemyndiga regeringen att godkänna den träffade överenskommelsen i vad staten därigenom ikläder sig ekonomiska förpliktelser. Med anledning av denna del av propositionen har väckts två motioner, som refereras i det följande.

Av propositionen (s. 92 f.) framgår bl. a. att den sammanlagda överlåtelsesumman uppgår till drygt 1 024 milj. kr. Överlåtelsen förutsätter att vattenfallsverket övertar samtliga de rättigheter och, med friskrivande av Gränges AB, samtliga de skyldigheter per överlåtelsedagen som tillkommer resp. åvilar Gränges inom kraftverksrörelsen.

Statens industriverk har i ett yttrande tillstyrkt det planerade förvärvet. När det gäller förvärvets ekonomiska aspekter framhåller verket svårigheterna att göra någon närmare analys. Industriverket betecknar dock köpeskillingen som "rimlig eller möjligen något i överkant".

Svenska kommunförbundet har i en skrivelse i juni 1981 framfört vissa synpunkter på köpeskillingen för Gränges kraftrörelse. Kommunförbundet anser att priset är för högt vid en jämförelse med kostnader för vissa pågående och planerade vattenkraftsutbyggnader och med hänsyn till att de i förvärvet ingående vattenkraftsanläggningarna till stor del är avskrivna.

Vattenfallsverket hävdar i ett yttrande över Kommunförbundets skrivelse bl. a. att en riktigare uppfattning om värdet av ny vattenkraft erhålls om man i stället utgår från kostnader för de dyraste vattenkraftstationer som f. n. är under uppförande eller avses bli uppförda. Förvärvet sker, påpekar vattenfallsverket, till en kostnad som är lägre än för tillgängliga alternativa produktionsutbyggnader. För vattenfallsverket medför det därför på sikt lägre produktionskostnader och därmed för kunderna en lägre eltariff än om förvärvet inte genomförs. Genom att vattenfallsverket är prisledande bör detta komma även landets övriga elkonsumenter till godo. Föredragande statsrådet framhåller i propositionen (s. 97) att man kan räkna med att det framtida värdet av vattenkraftstillgångar ökar väsentligt. Värdet kommer ytterst att bestämmas av kostnaden för att framställa elkraft i tillkommande fastbränslebaserade anläggningar. Från denna utgångspunkt finner föredraganden att den avtalade köpeskillingen inte är för hög.

För finansieringen av det aktuella förvärvet föreslås att medel utnyttjas som är disponibla genom särskilda avsättningar för framtida utgifter för hantering av utbränt kärnbränsle och för avveckling av kärnkraften.

Enligt lagen (1981:669) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m. m. skall reaktorinnehavare årligen erlägga en avgift till staten för att säkerställa att medel finns tillgängliga för framtida utgifter för kärnbränslecykelns slutsteg och kärnkraftsanläggningarnas avveckling. Avgiften skall inbetalas till nämnden för hantering av använt kärnbränsle (kärnbränslenämnden), som fonderar dessa medel och prövar frågor med

anledning av den nämnda lagen. Av avgifter som en reaktorinnehavare har betalat in kan lån meddelas reaktorinnehavaren. Lånet skall (8 §) bl. a. förenas med de villkor som behövs för att säkerställa att medel finns tillgängliga för de syften som nyss har nämnts.

I motion 1981/82:115 (s) sägs att regeringen genom den nu aktuella kraftaffären stöder en socialdemokratisk tanke, nämligen att de privata krafttillgångarna alltmer bör läggas i samhällets händer. Den träffade överenskommelsen kan emellertid ifrågasättas på rent ekonomiska grunder, menar motionärerna. De hänvisar till Kommunförbundets skrivelse i ärendet och uttalar att vattenfallsverket betalar ett kraftigt överpris. De vill dock inte rikta sin kritik mot vattenfallsverket utan anför att det är regeringens passiva politik på vattenkraftsområdet som har medverkat till att priserna på vattenkraft har ökat väsentligt, vilket vattenfallsverket har haft att beakta i sina beräkningar. Motionärerna uttalar också att den ingångna överenskommelsen innebär att samhället betalar ut övervinster till Gränges samtidigt som det finns en bred enighet i riksdagen om att dessa övervinster bör dras in till samhället genom beskattning. De säger sig dock vara tvungna att acceptera den ingångna uppgörelsen eftersom den ingår som ett led i arbetet med att ge SSAB ett nödvändigt kapitaltillskott. Den får dock, anför motionärerna, under inga omständigheter bli vägledande för samhällets framtida uppgörelser med privata kraftbolag.

I motion 1981/82:114 (c) behandlas finansieringen av kraftaffären mellan vattenfallsverket och Gränges. Motionen går ut på att vattenfallsverkets återlån ur den tidigare nämnda fonden skall förknippas med en skyldighet till återbetalning inom högst tio år, så att fondens kapacitet för dess egentliga ändamål inte skall urholkas. Riksdagen bör enligt motionen göra ett uttalande till regeringen med denna innebörd.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att den skall få bemyndigande att godkänna den ingångna överenskommelsen mellan statens vattenfallsverk och Gränges i vad staten därigenom ikläder sig ekonomiska förpliktelser. Samtidigt vill utskottet understryka att den ingångna överenskommelsen mellan statens vattenfallsverk och Gränges har kommit att ingå som ett led i ansträngningarna för att ge SSAB ett nödvändigt kapitaltillskott från dess ägare. Uppgörelsen har med beaktande av samtliga förhandenvarande omständigheter träffats efter förhandlingar mellan de inblandade parterna. Enligt utskottets mening kan mot här angiven bakgrund uppgörelsen inte anses vara prejudicerande. Den kan sålunda inte vara vägledande för kommande statliga övertaganden av privat ägda kraftrörelser.

Beträffande önskemålet i motion 1981/82:114 (c) instämmer utskottet i att ett återlån till vattenfallsverket från den nämnda fonden bör förenas med sådana villkor att fondens möjligheter att täcka framtida utgifter för omhändertagande av använt kärnbränsle och avvecklingen av kärnkraftsanläggningar inte äventyras. Denna princip finns emellertid som tidigare sagts

redan angiven i de lagregler som gäller för ianspråktagandet av fonden. Utskottet förutsätter att detta kommer att beaktas vid fastställande av återbetalningsvillkoren för det nu aktuella återlånet från fonden. Något särskilt tillkännagivande av riksdagen erfordras enligt utskottets mening inte.

Med hänvisning till vad här sagts konstaterar utskottet att varken motion 1981/82:115 eller motion 1981/82:114 ger anledning till någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

SSAB:s Handlingsprogram 1982 m. m.

Utskottet återgår så till att behandla motioner som har väckts med anledning av proposition 1981/82:56.

SSAB:s styrelse har i augusti 1981 antagit en plan, Handlingsprogram 1982, som anger inriktningen av bolagets verksamhet under nästkommande år. Planen redovisas som tidigare nämnts i propositionen (s. 27 f.). I två motioner framförs önskemål med anledning av Handlingsprogram 1982.

SSAB:s handlingsprogram är ett beställningsarbete från storfinansen och den borgerliga regeringen, anförs i vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1981/82:99. Handlingsprogrammet är enligt motionärerna oacceptabelt med de personalminskningar som föreslås. De begär ett riksdagsuttalande om att Handlingsprogram 1982 inte skall ligga till grund för kapitaltillskott till SSAB.

I motion 1981/82:92 (s) erinras om att Handlingsprogram 1982 bl. a. innebär att Dannemora gruva skall läggas ned om inte positivt kassaflöde uppnås senast vid halvårsskiftet 1982. Motionärerna påpekar att kravet för fortsatt drift i Grängesbergs gruvor är att positivt kassaflöde uppnås senast år 1983. De begär att Dannemora skall ges samma chans att visa lönsamhet som andra företag inom SSAB.

Utgångspunkten för beräkningarna av det nödvändiga kapitaltillskottet till SSAB har varit att tillämpliga delar av den tidigare utarbetade Plan 81 och Handlingsprogram 1982 fullföljs. Industriministern anför i propositionen (s. 32) som sin mening att varje avvikelse från Handlingsprogram 1982 som inte motsvaras av ändrade marknadsförutsättningar kommer att leda till att bolagets egna kapital urholkas och syftet med ägarnas kapitaltillskott äventyras.

Utskottet delar inte den uppfattning i den nu aktuella frågan som kommer till uttryck i vänsterpartiet kommunisternas partimotion. Något riksdagsuttalande med den innebörd som motionärerna föreslår kan utskottet inte ställa sig bakom. Motion 1981/82:99 (vpk) avstyrks således i ifrågavarande del.

Beträffande verksamheten vid Dannemora gruva har industriminister Nils Åsling den 27 november 1981 i svar på interpellationer av bl. a. Nils Hjorth (1981/82:2 och 1981/82:3) lämnat bl. a. följande uppgifter:

Verksamheten i Dannemora har varit förlustbringande sedan år 1978 då gruvan inlemmades i SSAB. Hittills vidtagna åtgärder har inte lett till att lönsamhet har kunnat uppnås. Därför görs ytterligare insatser för att uppnå mer rationell produktion och därigenom ökad produktivitet. Det grundläggande villkoret för Dannemoras långsiktiga överlevnad är att malmen kan säljas till priser som täcker kostnaderna. På kort sikt är kravet från företagsledningen att verksamheten skall leda till åtminstone ett positivt kassaflöde senast vid halvårsskiftet 1982. Annars läggs gruvdriften ned.

I den fortsatta debatten anförde industriministern att den under hösten genomförda devalveringen och den nuvarande prisnivån liksom dollarkursens utveckling har förbättrat Dannemoras resultat och att det finns utsikter för ett positivt kassaflöde.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att enligt de uppgifter som industriministern har lämnat förutsättningarna synes ha ökat för att verksamheten vid Dannemora gruva skall kunna resultera i ett positivt kassaflöde. Samtidigt vill utskottet betona att SSAB:s styrelse har att göra de företagsekonomiska bedömningarna utifrån den utveckling som kan noteras.

Vad gäller den jämförelse som motionärerna gör mellan Dannemora och Grängesbergs gruvor vill utskottet erinra om att en härdhall för granultillverkning under hösten 1982 kommer att tas i bruk i Grängesberg. Detta har för SSAB:s ledning varit ett motiv för att göra en utvärdering av Grängesbergsgruvans verksamhet vid ett senare tillfälle än vad gäller Dannemoragruvan. Mot bakgrund av vad som här har anförts avstyrker utskottet motion 1981/82:92 (s).

SSAB:s ägarförhållanden

I moderata samlingspartiets partimotion 1981/82:98 beklagas att statens ägarandel genom den finansiella rekonstruktionen ökas från 50 % till 75 % genom att staten går in som direkt delägare jämte Statsföretag. Ett statligt direkt ägande får endast vara en temporär lösning av ägarstrukturen inom SSAB, anför motionärerna. Vidare sägs i motionen att det är angeläget att regeringen ges i uppdrag att aktivt söka efter en eller flera nya delägare i SSAB för i första hand de 25 % av aktiekapitalet som enligt propositionen föreslås ägas direkt av staten. Kan inte detta genomföras bör förutsättningarna för en börsintroduktion av SSAB undersökas när företaget har nått ett positivt kassaflöde. I motionen föreslås att riksdagen skall göra ett uttalande av denna innebörd.

Utskottet vill erinra om att det inte föreligger några formella hinder för en vidgning av SSAB:s ägarkrets. Något riksdagsuttalande med den innebörd som motionärerna föreslår anser utskottet inte vara befogat. Motion 1981/82:89 (m) avstyrks således i denna del.

SSAB:s personalstyrka

I moderata samlingspartiets partimotion 1981/82:98 sägs att den sysselsättningsgaranti som vid beslutet om strukturplanen för SSAB tillkom för då anställd personal och som gäller fram till den 31 mars 1983 har kommit att belasta företaget på ett utomordentligt allvarligt sätt.

Ett krisdrabbat företag kan inte, anför motionärerna, ha personella resurser för att driva en särskild organisation för övertalig personal. Den personal som nu blir övertalig bör därför överföras till ett företag eller en organisation utanför SSAB:s ram. Regeringen bör enligt motionärerna ges i uppdrag att inleda förhandlingar med SSAB om övertagande av ansvaret för den övertaliga personalen. Erfarenheterna från det s. k. P 80-projektet i Göteborg bör tillvaratas, anför de. Målet är enligt motionärerna att SSAB löses från den nämnda sysselsättningsgarantin.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1981/82:99 anförs att det krävs en övergripande planering av stålindustrin från samhällets sida. Målsättningen skall, sägs det, utgå från en offensiv industripolitisk strategi för en behovsinriktad produktion med nationell utveckling, regional balans och långsiktig resurshushållning. Samhällsekonomiska bedömningar skall vara vägledande. Motionärerna föreslår att riksdagen skall uttala sig för att regeringen med de angivna utgångspunkterna inhämtar förslag från SSAB till åtgärder för att sysselsätta nuvarande personalstyrka. Regeringen skall därefter snarast förelägga riksdagen förslag till nödvändiga åtgärder.

Av SSAB:s Handlingsprogram 1982 framgår att en särskild projektorganisation, eventuellt i form av dotterbolag, kommer att skapas av SSAB med uppgift bl. a. att finna nya sysselsättningstillfällen för den personal som blir friställd inom olika delar av SSAB. Utskottet delar inte motionärernas uppfattning att denna organisation bör läggas utanför SSAB:s ram. Det torde finnas ett värde i att ansvaret för den övertaliga personalen ligger kvar i SSAB-gruppen. Den här aktuella frågan har behandlats i den tidigare (s. 10) nämnda interpellationsdebatten den 27 november 1981 om bl. a. SSAB:s verksamhet. Härvid uppgav industriministern att SSAB vid utformningen av sin projektorganisation har beaktat erfarenheterna från varvsindustrin, det s. k. P 80-projektet i Göteborg. Utskottet ställer sig inte heller bakom motionärernas önskemål om att SSAB skall lösas från sysselsättningsgarantin. Motion 1981/82:98 (m) avstyrks sålunda i här aktuell del.

SSAB har efter ett omfattande analysarbete fastställt Handlingsprogram 1982 med målet att uppnå positivt kassaflöde senast år 1983. Planen inrymmer strukturförändringar och rationaliseringar som medför att personalbehovet blir mindre än i dag.

Utskottet anser inte att riksdagen har anledning att nu genom ett uttalande till regeringen initiera krav på SSAB:s ledning om andra förslag till åtgärder för att sysselsätta SSAB:s nuvarande personalstyrka än de som redan har lämnats. Motion 1981/82:99 (vpk) avstyrks således i denna del.

SSAB:s fortsatta verksamhet

I moderata samlingspartiets partimotion 1981/82:98 framläggs vissa förslag beträffande SSAB:s fortsatta verksamhet. Ett av dessa förslag går ut på att företagsledningen seriöst borde studera förutsättningarna för en mer decentraliserad organisation. Vidare måste enligt motionärerna företagsledningen åläggas att seriöst undersöka förutsättningarna för att skrotimporten till Sverige kan minska. Detta sägs kunna åstadkommas främst genom ämnesleveranser till marknadspris från SSAB till övriga fristående verk.

I motionen anförs också att det är av central betydelse att statsstödet till SSAB inte i någon väsentlig utsträckning snedvrider konkurrensförhållandena mellan de fristående verken och den huvudsakligen statligt ägda stålkoncernen.

Vidare förutsätts i motionen att företagsledningarna i LKAB och SSAB studerar möjligheterna av en samordning av de statsägda järnmalmsgruvorna.

Flera av de frågor som tas upp i motionen behandlades i den tidigare nämnda interpellationsdebatten den 27 november 1981 om SSAB:s verksamhet. Beträffande en decentraliserad organisation för SSAB anförde sålunda industriministern att det är bolagets styrelse som själv beslutar om hur SSAB reformerar sin organisation. Vad gäller skrotförsörjningen erinrade han om att överläggningar pågår under bruksdisponent Wilhelm Ekmans ledning och i samförstånd med branschen. De avtal som nu löper går ut den 31 juli 1982.

Utskottet vill för sin del instämma i vad industriministern har anfört beträffande SSAB:s organisation. Det finns inte anledning för riksdagen att uttala sig i denna fråga.

Stålindustrins skrotförsörjning har tidigare uppmärksammats flera gånger av riksdagen, senast under våren 1981. Näringsutskottet förutsatte då (NU 1980/81:44 s. 15) att regeringen fortlöpande följde utvecklingen på skrotområdet och tog de initiativ som erfordrades. Eftersom förhandlingar pågick mellan de berörda företagen ansåg sig utskottet dock inte ha anledning att föreslå riksdagen begära att regeringen då skulle vidta åtgärder i frågan. Resultatet av de pågående förhandlingarna borde avvaktas. Om dessa förhandlingar inte skulle leda till resultat borde regeringen ta de initiativ som krävdes för att få till stånd en överenskommelse för att lösa skrotfrågan. Våren 1980 erinrade utskottet (NU 1979/80:51 s. 31) om sitt uttalande år 1978 av innebörd att stålindustrin så långt möjligt bör vara baserad på inhemsk malm, inhemskt skrot eller ämnen som tillverkas inom landet (NU 1977/78:45 s. 22). Utskottet har samma uppfattning i detta ämne nu.

Vad gäller samordning av de statsägda järnmalmsgruvorna förutsätter utskottet att företagsledningarna kontinuerligt studerar de båda företagens möjligheter att på olika sätt uppnå en förbättrad lönsamhet och anpassa sig till förändrade förutsättningar i omvärlden. Detta bör dock inte föranleda

något riksdagsuttalande i den här aktuella frågan. Av vad utskottet här anfört framgår att utskottet avstyrker motion 1981/82:98 (m) i ifrågavarande del.

Svenska Varv

Inledning

Fullmäktige i riksgäldskontoret har genom skilda beslut av riksdagen – senast år 1980 (prop. 1979/80:165, NU 1979/80:69, rskr 1979/80:405) – bemyndigats att ikläda staten garantier till Svenska Varv avseende förlusttäckning för kundfordringar och fartygsproduktion om sammanlagt 3 350 milj. kr. till utgången av år 1984. Nämnda garantier infördes år 1977 för att täcka viss del av de förluster som uppstod på varvens fartygsproduktion. Garantierna utvidgades senare till att även omfatta förluster på kundfordringar. Infriandet av garantierna sker när slutlig förlust på fartygsproduktion och kundfordringar har kunnat konstateras.

I propositionen (s. 35) anges att Svenska Varvs resultat år 1981 beräknas bli sämre än vad man tidigare har kalkylerat med. En förlust på ca 1 500 milj. kr. förutses för år 1981. Resultatet medför att såväl Svenska Varvs soliditet som dess likviditet försämras. Ett förbättrat resultat beräknas enligt preliminära beräkningar kunna uppnås för år 1982.

Ändrade riktlinjer för s. k. värdegarantier

I propositionen (s. 36) sägs att det kan visa sig vara nödvändigt att temporärt öka likviditeten hos Svenska Varv redan innan värdegarantier infrias. Detta bör då ske genom lån. För att möjliggöra en sådan upplåning erfordras statliga lånegarantier. Regeringen föreslår i propositionen att riksdagen skall bemyndiga riksgäldskontoret att teckna sådana lånegarantier intill ett belopp som högst får utgöra summan av utestående värdegarantier.

Vidare föreslås att utbetalning från anvisat anslag för värdegarantier skall kunna göras innan slutlig förlust på fartygsproduktionen och kundfordringar har kunnat konstateras. På så sätt kan Svenska Varvs räntekostnader minskas.

Regeringens förslag kritiseras i moderata samlingspartiets partimotion 1981/82:98. Motionärerna ifrågasätter behovet av att förstärka Svenska Varvs likviditet och anför bl. a. att soliditeten därmed skulle försämras. De säger att förslaget att värdegarantier skall utbetalas innan en förlust realiseras strider mot de principer som riksdagen tidigare har fattat beslut om. I motionen begärs att förslaget rörande Svenska Varv skall avslås.

Utskottet har under ärendets beredning tagit del av vissa ytterligare

uppgifter från industridepartementet om Svenska Varvs beräknade soliditets- och likviditetsutveckling under den närmaste tiden.

Enligt utskottets mening krävs nu åtgärder för att lösa Svenska Varvs akuta ekonomiska problem. Utskottet delar regeringens uppfattning att dessa åtgärder bör vidtas inom ramen för redan beslutade ägartillskott. Den i propositionen föreslagna ändringen av regler för de s. k. värdegarantierna medger en sådan lösning av Svenska Varvs ekonomiska problem. Utskottet tillstyrker sålunda förslagen i propositionen i fråga om ändrade riktlinjer för garantier till Svenska Varv avseende förlusttäckning för kundfordringar och fartygsproduktion. Härav framgår att utskottet avstyrker motion 1981/82:98 (m).

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *riktlinjer för industripolitiken*
   att riksdagen avslår motion 1981/82:98 yrkande 1,
2. beträffande *riktlinjer för Statsföretags verksamhet*
   att riksdagen avslår motion 1981/82:98 yrkande 2,
3. beträffande *tillsättandet av en expertkommitté*
   att riksdagen avslår motion 1981/82:98 yrkande 3,
4. beträffande *förutsättningar för LKAB:s och SSAB:s framtid*
   att riksdagen avslår motion 1981/82:98 yrkande 5,
5. beträffande *Eiserkoncernen*
   att riksdagen avslår motion 1981/82:103 yrkande 2,
6. beträffande *medelstillskott avseende LKAB:s rekonstruktion*
   att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:56 moment 1 och med avslag på motion 1981/82:98 yrkande 4 till *Tillskott till Statsföretag AB för LKAB:s rekonstruktion* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 500 000 000 kr.,
7. beträffande *LKAB:s styrelses handlingsplan*
   att riksdagen avslår motion 1981/82:103 yrkande 3,
8. beträffande *investeringsprogram för LKAB*
   att riksdagen avslår motion 1981/82:103 yrkande 4,
9. beträffande *avtal angående SSAB*
   att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:56 moment 2 och med avslag på motion 1981/82:99 yrkandena 1–3 godkänner avtalet mellan staten och Stora Kopparbergs Bergslags AB om förvärv av aktier i SSAB Svenskt Stål AB och avtalet om kapitaltillskott till SSAB Svenskt Stål AB m. m. i vad avser ekonomiska förpliktelser för staten.

10. beträffande *medel till Statsföretag AB för aktieteckning i SSAB*
att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:56 moment 3 till *Tillskott till Statsföretag AB för aktieteckning i SSAB Svenskt Stål AB* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 575 000 000 kr.,
11. beträffande *lån till SSAB*
att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:56 moment 4 till *Lån till SSAB Svenskt Stål AB* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 150 000 000 kr.,
12. beträffande *finansiell rekonstruktion av SSAB*
att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:56 moment 5 bemyndigar regeringen att förfoga över fordran på 550 000 000 kr. av Lån till ett nytt handelsstålsbolag för investeringsändamål i enlighet med vad som anges i propositionen,
13. beträffande *redovisning av SSAB:s finansiella situation m. m.*
att riksdagen avslår motion 1981/82:103 yrkande 1,
14. beträffande *avtal mellan statens vattenfallsverk och Gränges AB om förvärv av kraftrörelse*
att riksdagen
a) med bifall till proposition 1981/82:25 bilaga 10 punkt 2 moment 1 bemyndigar regeringen att godkänna den mellan statens vattenfallsverk och Gränges AB träffade överenskommelsen om förvärv av bolagets kraftrörelse i vad staten därigenom ikläder sig ekonomiska förpliktelser,
b) finner motionerna 1981/82:114 och 1981/82:115 icke föranleda någon riksdagens åtgärd,
15. beträffande *SSAB:s Handlingsprogram 1982*
att riksdagen avslår motion 1981/82:99 yrkande 4,
16. beträffande *verksamheten vid Dannemora gruvor*
att riksdagen avslår motion 1981/82:92,
17. beträffande *SSAB:s ägarförhållanden*
att riksdagen avslår motion 1981/82:98 yrkande 7,
18. beträffande *SSAB:s sysselsättningsgaranti*
att riksdagen avslår motion 1981/82:98 yrkande 6,
19. beträffande *sysselsättning av SSAB:s nuvarande personalstyrka*
att riksdagen avslår motion 1981/82:99 yrkande 5,
20. beträffande *SSAB:s fortsatta verksamhet*
att riksdagen avslår motion 1981/82:98 yrkande 8,

21. beträffande *lånegarantier till Svenska Varv*
att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:56 moment 7 och med avslag på motion 1981/82:98 yrkande 9 i ifrågavarande del bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garantier för upplåning av den statliga varvskoncernen Svenska Varv intill ett belopp som högst får utgöra summan av utestående värdegarantier avseende förlusttäckning för kundfordringar och fartygsproduktion.
22. beträffande *ändrade riktlinjer för garantier avseende förlusttäckning inom Svenska Varv*
att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:56 moment 6 och med avslag på motion 1981/82:98 yrkande 9 i ifrågavarande del godkänner de ändrade riktlinjer för garantier avseende förlusttäckning för kundfordringar och fartygsproduktion till den statliga varvskoncernen Svenska Varv som anges i propositionen.

Stockholm den 3 december 1981

På näringsutskottets vägnar
INGVAR SVANBERG

Närvarande: Ingvar Svanberg (s), Johan Olsson (c), Erik Hovhammar (m), Hugo Bengtsson (s), Sven Andersson (fp), Nils Erik Wååg (s), Margaretha af Ugglas (m) (mom. 2–22), Birgitta Hambraeus (c), Thage Peterson (s), Tage Adolfsson (m), Lennart Pettersson (s), Bengt Sjönell (c), Rune Jonsson (s), Hadar Cars (fp), Karl Björzén (m) (mom. 1) och Birgitta Johansson (s).

Reservationer

1. Riktlinjer för industripolitiken (mom. 1)

Erik Hovhammar, Tage Adolfsson och Karl Björzén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Riksdagen tog" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i att de principer som anges i motionen bör kunna ligga till grund för den framtida statliga industripolitiken. Bl. a. är flera av de tankegångar som framförs i industristödsutredningens betänkande och som motionärerna hänvisar till väl värda att beaktas i detta sammanhang. Utskottet föreslår att riksdagen gör ett uttalande av denna innebörd och tillstyrker sålunda motion 1981/82:98 (m) i denna del.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. beträffande *riktlinjer för industripolitiken*
att riksdagen med bifall till motion 1981/82:98 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Riktlinjer för Statsföretags verksamhet (mom. 2)

Erik Hovhammar, Margaretha af Ugglas och Tage Adolfsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Som utskottet" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar också motionärernas uppfattning att Statsföretagsgruppens svårigheter att fungera på ett tillfredställande sätt motiverar att regeringen skyndsamt låter utarbeta nya riktlinjer för Statsföretags verksamhet. Dessa bör syfta till en sanering och utförsäljning av de företag som anses arbeta under normala affärsbetingelser. Utskottet föreslår att riksdagen framhåller detta i ett uttalande till regeringen. Därigenom tillgodoses det nu berörda önskemålet i motion 1981/82:98 (m).

dels att utskottet under 2 bort hemställa

2. beträffande *riktlinjer för Statsföretags verksamhet*
att riksdagen med bifall till motion 1981/82:98 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Tillsättandet av en expertkommitté (mom. 3)

Erik Hovhammar, Margaretha af Ugglas och Tage Adofsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Av nyss" och slutar med "motion 1981/82:98 (m)" bort ha följande lydelse:

Åtskilliga av Statsföretags dotterbolag är sådana där regionalpolitiska eller sysselsättningspolitiska skäl har ansetts tala för ett statligt engagemang. Dessa bolag ställer stora krav på moderbolagets resurser. Enligt utskottets mening bör, såsom föreslås i motionen, en särskild kommitté med kvalificerade företagsekonomiska experter och parlamentarisk insyn ges i uppdrag att överväga huruvida Statsföretag är en lämplig organisation för att fullgöra de uppgifter det här är fråga om. Riksdagen bör göra ett uttalande med denna innebörd. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1981/82:98 (m) i nu angiven del.

dels att utskottet under 3 bort hemställa

3. beträffande *tillsättandet av en expertkommitté*
att riksdagen med bifall till motion 1981/82:98 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Förutsättningar för LKAB:s och SSAB:s framtid (mom. 4)

Erik Hovhammar, Margaretha af Ugglas och Tage Adolfsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 6 med "Vad gäller" och slutar på s. 7 med "tillstyrka motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i detta sammanhang också stryka under att en förutsättning för LKAB:s och SSAB:s framtid måste vara företagsekonomisk lönsamhet. Denna får inte motverkas av att företagen åläggs andra sysselsättningsmässiga åtaganden än de som ligger i den normala verksamheten.

Vad utskottet här har anfört bör riksdagen ställa sig bakom i ett uttalande till regeringen. Därigenom tillgodoses motion 1981/82:98 (m) i här behandlad del.

dels att utskottet under 4 bort hemställa

4. beträffande *förutsättningar för LKAB:s och SSAB:s framtid*
att riksdagen med bifall till motion 1981/82:98 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Eiserkoncernen (mom. 5)

Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Nils Erik Wååg, Thage Peterson, Lennart Pettersson, Rune Jonsson och Birgitta Johansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Enligt vad" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser, i överenstämmelse med vad socialdemokraterna i olika sammanhang har framhållit i riksdagen, att situationen i tekoindustrin som helhet motiverar omfattande statliga insatser. Vad gäller Eiser-koncernen är det enligt utskottets mening angeläget att situationen inte ytterligare förvärras. Ytterligare kapitalinsatser torde erfordras för att inte företagets existens skall äventyras. Utskottet föreslår med tillstyrkande av motion 1981/82:103 (s) i ifrågavarande del att riksdagen uttalar att regeringen bör vidta åtgärder för att säkra Eiserkoncernens fortlevnad och produktion i Sverige.

dels att utskottet under 5 bort hemställa

5. beträffande *Eiserkoncernen*
att riksdagen med bifall till motion 1981/82:103 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. LKAB:s styrelses handlingsplan (mom. 7)

Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Nils Erik Wååg, Thage Peterson, Lennart Pettersson, Rune Jonsson och Birgitta Johansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Som framgår" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets bedömning kan flera av de åtgärder som föreslås i LKAB:s styrelses handlingsplan medföra samhällsekonomiska konsekvenser som det finns alla anledning för regeringen att uppmärksamma och beakta. I den socialdemokratiska partimotionen ges exempel på sådana åtgärder. En dylik fråga är den aviserade koncentrationen till järnmalmsområdet. Regeringen bör ta ställning till om en sådan koncentration är önskvärd från samhällets synpunkt. Det kan finnas risk för att verksamhet läggs ned som skulle kunna ge sysselsättning på längre sikt. Det bör vara samhällets uppgift att undersöka möjligheterna att i någon form – inom eller utanför LKAB – bibehålla den hotade verksamheten. Regeringen bör enligt utskottets mening redovisa de åtgärder som från samhällets synpunkt är motiverade med anledning av LKAB:s styrelses handlingsplan. Motion 1981/82:103 (s) tillstyrks således i här aktuell del.

dels att utskottet under 7 bort hemställa

7. beträffande *LKAB:s styrelses handlingsplan*
att riksdagen med bifall till motion 1981/82:103 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Investeringsprogram för LKAB (mom. 8)

Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Nils Erik Wååg, Thage Peterson, Lennart Pettersson, Rune Jonsson och Birgitta Johansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att statsmakterna bör utnyttja de statliga företagen som ett offensivt instrument i näringspolitiken. En möjlighet att förbättra situationen i Norrbottens län är att genomföra ytterligare investeringar i LKAB. Det kan gälla såväl investeringar i anläggningar som insatser på prospekteringsområdet. Regeringen bör därför föranstalta om ett sådant investeringsprogram som föreslås i motion 1981/82:103 (s).

dels att utskottet under 8 bort hemställa

8. beträffande *investeringsprogram för LKAB*
att riksdagen med bifall till motion 1981/82:103 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. Redovisning av SSAB:s finansiella situation m. m. (mom. 13)

Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Nils Erik Wääg, Thage Peterson, Lennart Pettersson, Rune Jonsson och Birgitta Johansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Kraven i " och slutar med "motion 1981/82:103 (s)" bort ha följande lydelse:

Utskottets ställningstagande i de nu behandlade frågorna om kapitaltillskott till SSAB skall ses mot bakgrund av att SSAB skulle råka i mycket allvarliga svårigheter om riksdagen inte nu skulle fatta dessa beslut. Riksdagen befinner sig här i en tvångssituation. Ställningstagandet innebär inte att utskottet ställer sig bakom regeringens handlande i frågan. Även om SSAB nu erhåller ett finansiellt tillskott så talar tillgängliga uppgifter för att företaget framöver kommer att få leva inom en snäv ekonomisk ram. I propositionen ges emellertid inget underlag för en bedömning av huruvida SSAB kan klara detta eller om företaget snart står inför nya akuta ekonomiska problem och behov av ytterligare kapitalltillskott. Det är enligt utskottets mening nödvändigt att riksdagen snarast får ett underlag för att kunna bedöma detta. Utskottet tillstyrker således kravet i den socialdemokratiska partimotionen om en redovisning under våren 1982 från regeringen av SSAB:s finansiella situation och av hur företagets ekonomiska utveckling bedöms bli under de närmaste åren. Samtidigt bör regeringen redovisa SSAB:s beslutade och planerade strukturella förändringar och konsekvenserna av dessa för sysselsättningen på de berörda orterna. Genom ett uttalande från riksdagen av denna innebörd tillgodoses önskemålen i den nu aktuella delen av motion 1981/82:103 (s).

dels att utskottet under 13 bort hemställa

13. beträffande *redovisning av SSAB:s finansiella situation m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1981/82:103 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Verksamheten vid Dannemora gruvor (mom. 16)

Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Nils Erik Wääg, Thage Peterson, Lennart Pettersson, Rune Jonsson och Birgitta Johansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Utskottet noterar" och slutar med "motion 1981/82:92 (s)" bort ha följande lydelse:

Det är dock fortfarande oklart om verksamheten vid Dannemora gruvor skall fortsätta och hur regeringen ser på denna fråga. Dannemora gruva bör emellertid ges samma chans att visa lönsamhet som andra enheter inom SSAB. Enligt utskottets uppfattning bör regeringen för riksdagen redovisa sin syn på Dannemora gruva. Detta bör ske i den samlade redovisning av SSAB:s beslutade och planerade strukturella förändringar och dessas konsekvenser för sysselsättningen som har berörts tidigare i detta betänkande. Innan så sker bör inga beslut fattas om förändring av verksamheten vid Dannemora gruva.

dels att utskottet under 16 bort hemställa

16. beträffande *verksamheten vid Dannemora gruvor*
att utskottet med anledning av motion 1981/82:92 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

10. SSAB:s ägarförhållanden (mom. 17)

Erik Hovhammar, Margaretha af Ugglas och Tage Adolfsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Enligt gällande mål för SSAB skall bolaget under år 1983 uppnå ett positivt kassaflöde. Om så blir fallet ökar möjligheterna till en förändring av ägarstrukturen.

Regeringen bör, såsom föreslås i motionen, aktivt verka för att i första hand den andel i SSAB som direkt ägs av staten övertas av en eller flera privata delägare. Också förutsättningarna för en börsintroduktion av SSAB bör prövas. Riksdagen bör göra ett uttalande till regeringen av denna innebörd. Alltså tillstyrker utskottet motion 1981/82:98 (m) i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 17 bort hemställa

17. beträffande *SSAB:s ägarförhållanden*
att riksdagen med bifall till motion 1981/82:98 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. SSAB:s sysselsättningsgaranti (mom. 18)

Erik Hovhammar, Margaretha af Ugglas och Tage Adolfsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Av SSAB:s" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottets mening väsentligt att SSAB:s personella resurser

inte utnyttjas för att driva en särskild projektorganisation. Risk finns för att en sådan organisation tar i anspråk bl. a. ledningskapacitet som i stället skulle behövas för att SSAB skall kunna fås att fungera mer effektivt. Utskottet anser i likhet med motionärerna att regeringen bör framlägga ett förslag om att SSAB skall lösas från den sysselsättningsgaranti som gäller till den 31 mars 1983. Riksdagen bör göra ett uttalande om detta. Därmed tillgodoses önskemålen i motion 1981/82:98 (m) i här aktuell del.

dels att utskottet under 18 bort hemställa

18. beträffande *SSAB:s sysselsättningsgaranti*
att riksdagen med bifall till motion 1981/82:98 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. SSAB:s fortsatta verksamhet (mom. 20)

Erik Hovhammar, Margaretha af Ugglas och Tage Adolfsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 19 med "Utskottet vill" och slutar på s. 20 med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Det är flera viktiga frågor som motionärerna här tar upp. En mer decentraliserad organisation inom SSAB skulle kunna befrämja arbetsmoralen inom företaget och positivt påverka produktionsresultatet. Förutsättningarna för en sådan decentralisering bör närmare prövas.

Vid den fortsatta rekonstruktionen av SSAB är det enligt utskottets uppfattning angeläget att man seriöst prövar möjligheterna att minska skrotimporten till Sverige och att man till den i propositionen (s. 32) angivna motprestationen för kapitaltillskott även fogar villkoret att statsstödet inte får snedvrida konkurrensförhållandena mellan de fristående stålföretagen och den huvudsakligen statligt ägda stålkoncernen. Förutsättningarna för en samordning av de statsägda gruvorna bör också studeras. Om ett bättre kapacitetsutnyttjande därigenom kan erhållas inom ett mindre antal gruvor torde de resterande gruvornas resultat och möjlighet att överleva kunna förbättras. Riksdagen bör göra ett uttalande av denna innebörd till regeringen. Utskottet tillstyrker således motion 1981/82:98 (m) i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 20 bort hemställa

20. beträffande *SSAB:s fortsatta verksamhet*
att riksdagen med bifall till motion 1981/82:98 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. Lånegarantier till Svenska Varv och ändrade riktlinjer för garantier avseende förlusttäckning inom Svenska Varv (mom. 21 och 22)

Erik Hovhammar, Margaretha af Ugglas och Tage Adolfsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "motion 1981/82:98 (m)" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening föreligger i den här aktuella frågan inte ett underlag som på ett tillfredställande sätt motiverar de i propositionen föreslagna åtgärderna. Det är vid en samlad bedömning svårt att finna några nya bärande skäl för ytterligare förlusttäckningsbidrag. I avsaknad av sådana bör de av riksdagen tidigare beslutade reglerna om s. k. värdegarantier enligt utskottets mening inte ändras.

Av vad utskottet här har anfört framgår att utskottet ansluter sig till vad som sägs i motion 1981/82:98 (m) och avstyrker propositionen vad gäller ändrade riktlinjer för s. k. värdegarantier till Svenska Varv.

dels att utskottet under 21 och 22 bort hemställa

21. beträffande *lånegarantier till Svenska Varv*
att riksdagen med bifall till motion 1981/82:98 yrkande 9 i ifrågavarande del avslår proposition 1981/82:56 moment 7.
22. beträffande *ändrade riktlinjer för garantier avseende förlusttäckning inom Svenska Varv*
att riksdagen med bifall till motion 1981/82:98 yrkande 9 i ifrågavarande del avslår proposition 1981/82:56 moment 6.

Särskilt yttrande

Medeltillskott avseende LKAB:s rekonstruktion

Erik Hovhammar, Tage Adolfsson och Karl Björzén (alla m) anför:

Moderata samlingspartiet har i sin partimotion 1981/82:8 angående den ekonomiska politiken förordat en sänkning av arbetsgivaravgifterna inom det inre stödområdet, vilket även anförts i partimotion 1981/82:98.

Detta innebär dock inte att vi är beredda att vid behandlingen av frågan om kapitaltillskott till LKAB ta någon ställning beträffande storlek och utformning av eventuella reformer som syftar till regional differentiering av arbetsgivärargifterna. För ett sådant ställningstagande erfordras enligt vår mening en betydligt fylligare redovisning av förutsättningar, förslag och kostnadseffekter än den som finns upptagen i proposition 1981/82:56. Därför kan vi inte acceptera beräkningen att den eventuella reformen för LKAB skulle medföra kostnadssänkningar motsvarande ett kapitaltillskott av 400 milj. kr. Vi har dock biträtt utskottets hemställan om bifall till det i propositionen föreslagna kapitaltillskottet för LKAB:s rekonstruktion.

Innehåll

Ärendet 1

Proposition 1981/82:56 1
Huvudsakligt innehåll 1
Förslag 2

Proposition 1981/82:25 (del) 2
Huvudsakligt innehåll 2
Förslag 2

Motioner 3

Utskottet 4
Statsföretagsgruppen m. m. 5
LKAB 7
Medelstillskott till LKAB 7
LKAB:s handlingsplan 9
SSAB 11
Inledning 11
Kapitaltillskott till SSAB, m. m. 11
Statens vattenfallsverks förvärv av Gränges AB:s kraftrörelse .. 13
SSAB:s Handlingsprogram 1982 m. m. 16
SSAB:s ägarförhållanden 17
SSAB:s personalstyrka 18
SSAB:s fortsatta verksamhet 19
Svenska Varv 20
Inledning 20
Ändrade riktlinjer för s. k. värdegarantier 20
Hemställan 21

Reservationer
1. Riktlinjer för industripolitiken (m) 23
2. Riktlinjer för Statsföretags verksamhet (m) 24
3. Tillsättandet av en expertkommitté (m) 24
4. Förutsättningar för LKAB:s och SSAB:s verksamhet (m) 25
5. Eiserkoncernen (s) 25
6. LKAB:s styrelses handlingsplan (s) 26
7. Investeringsprogram för LKAB (s) 26
8. Redovisning av SSAB:s finansiella situation m. m. (s) 27
9. Verksamheten vid Dannemora gruvor (s) 27
10. SSAB:s ägarförhållanden (m) 28
11. SSAB:s sysselsättningsgaranti (m) 28

12. SSAB:s fortsatta verksamhet (m) 29
13. Lånegarantier till Svenska Varv och ändrade riktlinjer för garantier avseende förlutstäckning inom Svenska Varv (m) ... 30

Särskilt yttrande
Medelstillskott avseende LKAB:s rekonstruktion (m) 30

GOTAB 69984 Stockholm 1981